

De geschiedenis van de ABVA

Medezeggenschap van ambtenaren (2)

Aan een 1982 nr 26
300582 blz 13

Vier weken geleden beëindigden we het hoofdstuk over de medezeggenschap van ambtenaren vanaf 1945 met de opmerking dat ook in de periode 1970-1975 het functioneren van de dienstcommissies bij de Rijksoverheid en de veel lagere overheden nog veel te wensen overliet. Deze week het vervolg.

In de discussies over de medezeggenschap speelden twee belangrijke zaken, die door de ABVA in onderling verband werden gezien. Enerzijds de kwestie van het actief en passief kiesrecht; anderzijds de uitbreiding van bevoegdheden. Terwijl de ABVA zich naar buiten toe bleef verzetten tegen een verbreding van het kiesrecht en naar binnen toe zijn leden nog stijfde in hun verzetshouding, vond er intern toch ook al bezinning op de toekomst plaats. De landelijke vergadering van de groep Gemeenten besloot in 1973 een studietoelating in te stellen om de medezeggenschapsproblematiek te bestuderen. Omdat er al een werkgroep van bondsbestuurders bleek te bestaan werd deze studietoelating, om dubbel werk te vermijden, niet actief. Vlak voor kerstmis 1976 kwam de 'Discussienota over medezeggenschap bij de lagere organen' uit. In deze nota werd de principiële beperking die de parlementaire democratie oplegt aan de medezeggenschap van ambtenaren aanvaard. Wel moest gestreefd worden naar bevoegdheden tot het meebeslissen binnen de bevoegdheden van de directie of het hoofd van dienst. In tegenstelling tot bijvoorbeeld de Industriebonden koos de ABVA principieel voor het dragen van medeverantwoordelijkheid. Voor wat betreft het hete hangijzer werd geconstateerd dat het actieve en passieve kiesrecht door de minister van Binnenlandse Zaken getoleerd werd. Wanneer de bonden zouden vasthouden aan hun standpunten liepen zij weinig aanlokkelijke risico's. Wanneer de bonden de samenstelling van en vertegenwoordiging in de MC's niet meer als een vakbondsverantwoordelijkheid zouden zien, zou de belangenbehartiging van de leden in het gedrang komen. Omdat niet alle bondsleden gemotiveerd afwijzend stonden tegen het actieve en passieve kiesrecht zou interne verdeeldheid ontstaan. De ABVA moest het initiatief terug nemen en optreden voor een reële verbreding van medezeggenschap. Dan kon de vraag gesteld worden of de ABVA niet bereid moest zijn

een open discussie aan te gaan over het invoeren van actief en passief kiesrecht.

Bezwaren

Bij bespreking in het hoofdbestuur stuitte de nota op grote bezwaren van een meerderheid. Slechts nadat leden van het dagelijks bestuur hun volle gewicht in de schaal legden, lukte het het hoofdbestuur zo ver te krijgen dat zij de landelijke vergadering Gemeenten de kans wilde geven in alle vrijheid te praten over de nota. Opvallend is dat in die vergadering op 23 februari 1977 veel meer aandacht is voor de inhoudelijke uitbreiding van de medezeggenschap. Er was een duidelijke tendens het passief kiesrecht van ongeorganiseerden toe te staan. De vergadering aanvaardde de nota. Toen een week later het hoofdbestuur zich opreuw over de nota boog was het verzet van een aantal HB-leden danig verzwakt. Het bestuur ging er mee akkoord de nota ter bespreking aan de bondsraad toe te sturen. Op het moment dat de bondsraad op 14 juni de nota besprak, was de kogel eigenlijk al door de kerk. Slechts zes bondsraadsleden gaven hun mening, waarvan de meesten zelfs pleitten ongeorganiseerden het passief kiesrecht toe te staan. Toch werd een voorstel van de afdeling Den Bosch het passief kiesrecht voor te behouden aan georganiseerde werknemers door de bondsraad aanvaard. Zo ook de totale nota. Voor het noodzakelijke interne „zendingswerk” verscheen in het najaar een nummer van het kaderblad, waarin de hele problematiek nog eens behandeld werd. Men kon het niet nalaten de progressieve partijen nog een veeg uit de pan te geven.

„Het is voor ons onbegrijpelijk, dat terwille van politiek etalagemateriaal door partijen, die de bondgenoot van de werknemer en zijn organisatie behoren te zijn, op niet aanvaardbare wijze de positie van de vakbeweging wordt ondergraven.”

Op aandrang van de bonden kwam de minister van Binnenlandse Zaken in november 1977 met een standpunt over de uitvoerbaarheid van de eerder genoemde motie-Nypels. Volgens hem waren er in de Ambtenarenwet geen belemmeringen om de dienstcommissies samen te stellen, zoals de motie vroeg. Dienstcommissies konden ook beraadslagen over de arbeidsvoorwaarden, maar dit overleg kon de werkgever nooit van de verplichting ontslaan overleg over de arbeidsvoorwaarden te voeren in het georganiseerd overleg met de vakbonden.

Positieve kanten

In het tweede kwartaal van 1978 werd de kiesrechtdiscus-

Elfde aflevering

Op deze pagina de elfde van de artikelenreeks „De geschiedenis van de ABVA”. De artikelen zijn het resultaat van een onderzoek dat wordt verricht door de projectgroep Sociologie van Vakbeweging en Organisatieverandering van de Universiteit van Amsterdam. Reacties kunnen gestuurd worden aan de Projectgroep SVO, Vakgroep Arbeid en Organisatie, Sociologisch Instituut, Oude Hoogstraat 24, 1012 CE Amsterdam.

sie binnen de ABVA beslecht bij de bespreking van een nieuwe interne nota over de medezeggenschap bij de Rijksoverheid. Opvallend was daarin dat nu ook de positieve kanten voor de bonden worden genoemd. De positie van de ABVA zou versterkt worden, verkiezingskampagnes gaven ook de mogelijkheid tot het voeren van propaganda voor de bond. Dat de nota bovendien een stap verder ging door ook het passief kiesrecht te aanvaarden was een aantal hoofdbestuursleden niet ontgaan. Een meerderheid sprak zich hiertegen en dus tegen de hele nota uit. Daarop werd de nota grondig herschreven, zonder de conclusies ingrijpend te veranderen. Zo heftig als het verzet in eerste instantie was, zo lauw was de tweede discussie. De nota werd aanvaard nadat een aantal detailopmerkingen was gemaakt. Bij bespreking in de bondsraad brachten afdelingen, die gemeentelijk al langer werkten met actief en passief kiesrecht, hun positieve ervaringen in. Alleen vanuit de afdeling Den Haag werd nog verzet gepleegd. De nota werd aanvaard, waarbij de tactische overweging daarmee weer het voortouw te hebben genomen belangrijk meespeelde. Zo was aan een lange interne discussie een einde gekomen. De andere bonden volgden nu het ABVA-standpunt snel. Vanwege het Centraal Orgaan was al een nieuw modelreglement opgesteld, waarin voor het kiesrecht drie alternatieven waren uitgewerkt, waaruit de gemeenten konden kiezen. Het wachten was op nieuwe voorstellen van de minister van Binnenlandse Zaken. Maar ondertussen had de Tweede Kamer zich weer met de zaak bemoeid. Zij nam in november 1978 een PvdA-motie aan, waarin de regering ge-

vraagd werd zo spoedig mogelijk te komen met voorstellen om aan de ambtelijke medezeggenschap vergelijkbare bevoegdheden toe te vertrouwen als waarover de ondernemingsraden beschikken. Inderdaad diende minister Van Thijn begin 1982 bij het georganiseerd overleg daartoe een ontwerpregeling in, die in belangrijke mate aansloot bij de Wet op de Ondernemingsraden.

Wat het lot van dit voorstel zal zijn, laat zich op dit moment slechts raden. Dezelfde ontwikkeling naar grotere overeenkomst met de ondernemingsraden was merkbaar in nieuwe medezeggenschapsreglementen, die in een aantal gemeenten tot stand kwamen, zoals in Den Haag, Amsterdam en Utrecht. In De Ambtenaar en later Aan-een vielen steeds vaker uitslagen te lezen van medezeggenschapscommissieverkiezingen. Heel vaak haalde AbvaKabo daarbij een meerderheid van het aantal te verdelen zetels, binnen. Zulke uitslagen bevestigen dat het algemeen kiesrecht voor een bond die actief is en opkomt voor de belangen van ambtenaren geen enkele bedreiging vormt, daarentegen de bond ondersteunt en sterker maakt.

Dat het tegelijkertijd van de bond en van haar leden veel tijd, energie en inspanning kost is ook duidelijk. De bond kan echter een duidelijker en herkenbaarder gezicht tonen in de werksituatie. Wie echter denkt medezeggenschap te kunnen bereiken zonder er moeite voor te doen heeft nog weinig van de geschiedenis begrepen.